

A MAGÁNÉLET VÉDELME JÁRVÁNYHELYZETBEN

A világjárvány hatásaként gyakoribbá váltak az emberek magán-szférájába behatoló, azt megsértő informatikai megoldások. Az Infojegyzet ezeket az újonnan megjelenő vagy markánsabbá váló jelenségeket tekinti át.

- Bár a magánélet védelmét számos nemzetközi és magyar jogforrás biztosítja, ennek a jognak az érvényesítése a járvány hatására erőteljes kihívás elé került:

- Az online térben gyanútlanul megosztott személyes adatokat könnyen felhasználhatják, áruba bocsáthatják erre szakosodott cégek.
- A járvány terjedésének megakadályozására olyan arcfelismerő berendezéseket és más alkalmazásokat vetettek be egyes országokban, amelyek sértik az egyének magánéletéhez való jogát.
- Ugrásszerűen megnőtt az otthonról dolgozók aránya. A home office-ban dolgozók munkájának ellenőrzésére szintén elterjedtek a magánéletet sértő technikai megoldások.

A koronavírus járvány számos egyéb hatása mellett átformálta az emberi érintkezés, kapcsolattartás korábban érvényes, íratlan szabályait. A karanténok, kijárási tilalmak, és általában a megfertőződéstől való félelem miatt az emberek sokkal több időt töltöttek otthonaikban, s ennek egyes következményeként felértékelődött az online felületen, a közösségi médián keresztül társas érintkezés, kapcsolattartás. Számos magánjellegű információt – személyes közléseket, egészségügyi adatokat, pénzügyeinket – megosztunk az interneten, s ez minden adatvédelmi rendelkezés ellenére magában hordozza a személyes adataink illetéktelen és tudtukon kívüli felhasználását.

Szintén a járvány hatására látványosan megnövekedett az otthon dolgozók aránya. Magyarországon 2020 májusában, a pandémia első hulláma idején a munkavállalók tizenöt százaléka végzett otthonról munkát, s még két évvel később, 2022 első három hónapjában is nyolc százalékuk dolgozott otthonról ([KSH 2022](#)). A munkáltatók azonban valamilyen módon ellenőrizni kívánják az otthon végzett munkát, erre a Munka Törvénykönyve kifejezetten fel is jogosítja őket ([2012. évi I. törvény](#), 197.§).

Mindezek felvetik a magánélet védelmének kérdését.

A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG ELISMERÉSE

A magánélet védelmét a nemzetközi és a magyar jog is garantálja. A [Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya](#) 17. Cikke leszögezi, hogy senkit sem lehet a magánéletével, családjával, lakásával, levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak alávetni. Hasonlóképpen fogalmaz az [Emberi Jogok Európai Egyezményének](#) 8. Cikke is, és az [Európai Unió Alapjogi Chartájának](#) 7. Cikke is kimondja a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogot. Ezt az elvet az EU 2016-ban hozott GDPR rendelete a gyakorlatban is érvényesíteni szándékozik (EU [2016/679](#) rendelete).

A magyar [Alaptörvény](#) VI. cikke is kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.” Sőt, 2018-ban külön törvény született a magánélet védelméről, amely a magánszférát „az emberi személyiség érinthetetlen tartománya”-ként határozta meg ([2018. évi LIII. törvény](#)).

A törvény külön is nevesítette az online térben történő zaklatást, mint a magánélet megsértésének egyik, terjedőben levő fajtáját, amely ellen fokozott védelmet ír elő (11.§.).

A gyakorlatban azonban nagyon nehéz ennek a jognak érvényt szerezni, hiszen azt az esetek többségében az érintett nem észleli, hogy személyes adatait felhasználják, így módja sincs ehhez beleegyezését adni, illetve megtiltani azt ([Human et al. 2022](#)).

Egyértelműen a magánélet részét képezik az egészségi állapotunkra vonatkozó adatok, amelyeket az adatvédelmi szabályozások fokozott védelemben részesítenek. Ide tartoznak a járvány során mindennaposá váló fertőzőségi teszteredmények, de a védettség tényét igazoló okirat is. Az adatvédelmi biztos 2021 augusztusában kiadott állásfoglalásában kitért arra, hogy a munkáltató nem készíthet erről az okiratról másolatot és semmilyen formában nem is tárolhatja, harmadik személy részére pedig végképp nem továbbíthatja azt. Kizárólag azt jogosult rögzíteni, hogy a munkavállaló igazolta a koronavírus elleni védettségének tényét ([NAIH 6148/2021](#)).

A MAGÁNJELLEGŰ ADATOK ILLETÉKTELEN FELHASZNÁLÁSA

A világjárvány következtében a világhálón is jelentősen megnőtt az egészségi állapotra, a tünetekre és a szedett gyógyszerekre vonatkozó személyes információk mennyisége. Szövegesen, képeken, illetve videó formátumban is megosztunk ilyen jellegű adatokat.

A különböző adattípusok összesítése több különböző weboldalról lehetővé teheti az erre szakosodott vállalkozások számára, hogy fejlett adatelemzéssel nagyon pontos következtetéseket vonjanak le a felhasználók életének érzékeny aspektusairól. Ezek a cégek üzleti szempontokat követnek és szabadon hozzáférhető erőforrásként kezelik a különböző, online térből kinyerhető magánjellegű adatokat. Ehhez egyre fejlettebb adathalász és adatelemző megoldások állnak a rendelkezésükre. Olyan vállalkozások is vannak, amelyek az érintett tudta nélkül az illető fogyasztási szokásait, anyagi helyzetét, egészségi állapotát, de akár a lakóhelyének képét, elhelyezkedését és

sok más személyes információt is tartalmazó profil elkészítését vállalják. Egy ilyen dokumentáció akár az illető tíz éves időtávra kiterjedő magánéleti történéseit is tartalmazhatja ([Gonzales 2022](#)).

A közösségi média vezető cégei, mint a Facebook, az Instagram, a Twitter gyakran maguk is áruba bocsátják a felületeiken keletkezett személyes adatokat ([Wang 2021](#)).

Esetenként jó szándékú újítások is veszélyes eszközt adhatnak rosszhiszemű felhasználók kezébe. Az Apple cég szexuális tartalmú fotók fogadásától kívánta megóvni a kiskorú felhasználóit, amikor 2021 nyarán olyan alkalmazást kínált fel, amely minden fogadott képet előzetesen egy képelemző eljárásnak vetett alá, kiszűrve ezzel a nem kívánatos fotókat. Adatvédelmi szakértők azonban széles körben aggályosnak ítélték a szolgáltatást. Úgy vélték, a technológia alkalmas lehet arra, hogy tekintélyelvű kormányok állampolgáraik telefonjainak megfigyelésére használják. A kritikák olyan egybehangzóak voltak, hogy az Apple felfüggesztette az alkalmazás bevezetését ([Appleinsinder 2021](#)).

A JÁRVÁNY TERJEDÉSE ELLEN ALKALMAZOTT INFORMATIKAI MEGOLDÁSOK

A Covid-19 vírus terjedésének megakadályozására néhány országban a magánéletet sértő digitális megoldásokhoz folyamodtak. Dél-Koreában például a hatóságok mobiltelefonok, hitelkártya-tranzakciók és köztéri kamera felvételek helymeghatározási adatait használták fel a fertőzött személyek azonosítására és mozgásának követésére. A rendszert 2021-ben mesterséges intelligencia és arcfelismerő rendszerek alkalmazásával fejlesztették tovább ([Scheffer 2021](#)).

Szakértők hasonlóképpen jogsértőnek tartják a Kínában már 2020 tavaszán bevezetett színskódos megoldást. Eszerint fertőzőségi szempontból mindenkihez zöld, sárga vagy piros színskódot társítottak, s ez határozta meg az illető mozgási szabadságát, s a szolgáltatások igénybevételét is. A kötelezően alkalmazott besorolásról mobiltelefonos alkalmazásból értesült az érintett, s maga is telefonja segítségével

vel igazolhatta színekódját. A besoroláshoz a hatóságok helymeghatározást és biometrikus adatokat is felhasználtak, sőt a The New York Times című napilap [elemzése](#) azt mutatta, hogy az alkalmazás a rendőri szervekkel is megoszt információkat.

A Hanwang Technology kínai cég olyan eszközöket készít, amelyek nemcsak a testhőmérséklet mérésére képesek, de arra is, hogy azokat a személyeket, akik testhőmérséklete a lázas tartományba esik, az arcuk alapján egy másodpercen belül azonosítsák. Ehhez hasonló termikus arcfelismerő készülékeket 2020-ban Olaszország is vásárolt a repülőtér, vasútállomások, iskolák, bevásárlóközpontok és a tömegközlekedést használók figyelemmel kísérésére ([Van Natta et al 2020](#))

Tény, hogy a fertőzöttekkel való érintkezés nyomon követését szolgáló alkalmazások jelentős segítséget nyújtanak a járvány terjedésének lassításában. Az Európai Parlament azonban már a 2020. április 17-én kiadott [állásfoglalásában](#) leszögezte, hogy ezeket az alkalmazásokat csakis az európai adatvédelmi előírásokkal és a magánélet védelmének szem előtt tartásával lehet használni.

Ebből következett, hogy az EU tagországaiban csak önkéntes alapon lehetett felkínálni nyomkövető mobiltelefonos alkalmazások használatát, így azok nem is terjedtek el átütő mértékben. Legtöbbször Írországban töltötték le a megfelelő alkalmazást, ott a lakosság 35 százaléka élt a lehetőséggel ([The Conversation 2020](#)).

Az emberek nem alaptalanul tartanak az ehhez hasonló alkalmazásoktól, a kutatók ugyanis megállapították, hogy nem egyértelműen garantált az egyének anonimitása ([Wang 2021](#)).

A HOME OFFICE ELLENŐRZÉSE ÉS A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG

A járvány terjedése elleni küzdelem során ugrásszerűen megnőtt az otthoni munkavégzés, s ennek egyenes következményeképpen az otthonról dolgozó munkavállalók ellenőrzésének igénye. Az ellenőrzés módja azonban sértheti a munkavállaló és családja magánélethez való jogát.

A vonatkozó szakirodalom általában azt hangsúlyozza, hogy az ésszerű egyensúlyt kell megtalálni a munkáltató jogos üzleti érdekei és a munkavállalók magánélethez való joga között. Árnyalja azonban a jogszabály előírásainak érvényesülését az a hatalmi helyzet, amely a munkaügyi kapcsolatokban többnyire fennáll, s amely kiszolgáltatottá teheti az otthonról dolgozó munkavállalót ([Riso 2020](#)).

A Top10VPN 2021 augusztusában közzétett elemzése szerint az Egyesült Államokban 58 százalékkal nőtt meg a pandémia első hónapjaiban a munkavállalókat ellenőrző különböző szoftverek iránti kereslet. A megfigyelés módszerei közé tartozhat a munkavállaló által használt számítógépéről rendszeres időközönként készített képernyőfotó, illetve a látogatott weboldalak listázása, a billentyűleütések és egérmozgások megfigyelése, esetleg a munkavállaló tartózkodási helyének rögzítése ([McRobbie 2021](#)).

Sok munkahely ragaszkodik ahhoz, hogy az otthon dolgozók bekapcsolják a kamerát, amikor videokonferenciát tartanak, s ez is sértheti a magánélethez való jogot, ráadásul felerősíti az egyenlőtleniséget, hiszen eltérően érintheti a különböző vagyoni helyzetű és identitású munkavállalókat ([Forbes 2021](#)).

Európában Portugália és Bulgária nemzeti jogrendje tiltja az e-mailek és általában az Internet használatának megfigyelését. Olaszország törvényi szabályozása a készülékekre telepített alkalmazások révén végzett megfigyelést nem engedélyezi.

Az országok egy jelentős hányada (Franciaország, Hollandia, Szlovákia és Románia is ide tartozik például) megengedi a digitális megfigyelést, de csak szigorú korlátok közé szorítva, pontosan meghatározott szakmai tevékenységek esetén. Észtországban a megfigyelésre alkalmazott berendezések kizárólag a személyek és a tulajdon védelme céljából engedélyezettek. Németországban csak büncselekmény, például hivatali visszaélés gyanúja esetén lehet digitális megfigyelő berendezéseket használni ([EU Agenda 2021](#)).

Bár Magyarországon a Munka Törvénykönyve lehetővé teszi, hogy a munkáltató az otthon végzett munkát ellenőrizze, ez a jogosultság

csak korlátok között illeti meg. Az ellenőrzéshez alkalmazhat technikai eszközöket, természetesen a munkavállaló előzetes tájékoztatását követően. Ellenőrizheti a munkavégzés eszközeinek számítógépes adatát is, azonban csak a munkaviszonnyal összefüggő adatokba (levelezésbe, böngészési történetbe) tekinthet be.

Jogszerűen nem rendelhető el a munkavégzés alatt a folyamatos webkamerás megfigyelés, mert ez a munkavállaló személyiségi jogait korlátozná ([Balczer](#); [Vass 2021](#)).

A magánélethez fűződő jogot sértő informatikai megoldások

Források:

- Digital privacy and Covid-19: between a paradox and a hard place – [The Conversation](#), November 16, 2020
- Harold Li: The Pandemic Has Unmasked The Digital Privacy Divide – [Forbes](#), May 5, 2021
- Linda Rodriguez McRobbie: Watching workers: Is it ethical? [PwC](#), November 15, 2021
- Malcolm Owen: Apple wipes on-device CSAM photo monitoring from site, but plans unchanged – [Appleinsider](#), December 15, 2021
- Regulating telework in a post-COVID-19 Europe. [European Agency for Safety and Health at Work](#) Luxembourg, 2021
- Sara Riso: COVID-19: Fast-forward to a new era of employee surveillance – [Eurofund](#), 9 December 2020
- Gonzales, S.: What is Digital Privacy? – [EasyTechJunkie](#), April 25, 2022
- Scheffer Joakim: Több országban arcfelismerő kamerarendszerekkel követik a fertőzöttek mozgását – [Növekedés.hu](#), 2021. december 19.
- Meredith Van Natta et al: The rise and regulation of thermal facial recognition technology during the COVID-19 pandemic – [Journal of Law and the Biosciences](#), Volume 7, Issue 1, January-June 2020
- Jiaqi Wang: An In-depth Review of Privacy Concerns Raised by the COVID-19 Pandemic – [ArXiv](#), January 23, 2021